

## **КАЗКОТЕРАПІЯ У РОБОТІ З ДІТЬМИ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ З ПОРУШЕННЯМИ МОВЛЕННЯ**

**Юрчук Тетяна Володимирівна**

здобувачка вищої освіти магістерського рівня  
за спеціальністю «Спеціальна освіта»

**Бутузова Лариса Петрівна**

кандидатка психологічних наук, доцентка,  
доцентка кафедри психології, логопедії та інклюзивної освіти  
Житомирський державний університет імені Івана Франка  
м. Житомир, Україна

Проблеми мовленнєвого розвитку у дітей дошкільного віку є однією з найпоширеніших причин звернення батьків до фахівців – вчителів-логопедів, корекційних педагогів, дефектологів. Сучасна корекційно-педагогічна практика активно шукає інноваційні методи, які б поєднували ефективність, доступність і природність для дитини з мовленнєвими порушеннями. Одним із таких перевірених методів є казкотерапія, яка передбачає використання казкових сюжетів, образів, метафор та творчих завдань для гармонійного розвитку особистості та подолання мовленнєвих труднощів. Це обумовлено тим, що казка є не лише літературним жанром, а й природним середовищем розвитку дошкільника, яке є емоційно насиченим, фантазійним, безпечним і психологічно комфортним. З огляду на це, казкотерапія стає ефективним способом впливу на мовлення, поведінку та емоційний стан дитини.

Аналіз сучасних наукових досліджень свідчить про зростання інтересу до використання казки в логопедичній практиці. Так, М. І. Замелюк (2017) досліджувала казкотерапію як інноваційну здоров'язберезувальну технологію в сучасному дошкільному закладі та довела її позитивний вплив на емоційний стан, комунікативну активність і гармонійний розвиток дітей [3]. О. В. Вольська

(2017) розробила систему комплексних занять на основі казкових сюжетів, які сприяють мовленнєвому, пізнавальному та творчому розвитку дошкільників [2]. М. В. Лепетченко досліджувала особливості впливу казки на формування творчих проявів дітей дошкільного віку з порушеннями мовлення та наголошувала на її значенні для активізації мовленнєвої діяльності й розвитку уяви [4]. Ю. В. Міщенко (2017) обґрунтувала використання логоказки як ефективного засобу підвищення мовленнєвої активності дітей із дислалією, підкресливши її роль у розвитку правильної звуковимови та комунікативних навичок [5]. О. А. Орловська (2025) розглядала казкотерапію як метод психолого-педагогічного впливу, що сприяє подоланню емоційних труднощів дитини та створює сприятливі умови для мовленнєвого розвитку [6]. Узагальнюючи результати зазначених досліджень, можна стверджувати, що казка має значний корекційно-розвивальний потенціал і є ефективним засобом роботи з дітьми дошкільного віку, зокрема з порушеннями мовлення.

У цій публікації ми поставили за мету здійснити теоретичний аналіз потенційних можливостей використання казкотерапії в корекційно-розвитковій роботі з дітьми дошкільного віку з порушеннями мовлення.

Казкотерапія - це напрям психологічної та педагогічної роботи, що використовує казкові сюжети для корекції емоційного стану, формування поведінкових стратегій та розвитку мовлення [5]. За О. Орловською [6], ефективність казкотерапії пов'язана з тим, що дитина переносить власні переживання на казкових персонажів, а отже може безпечно проживати складні ситуації та знаходити нові рішення. У логопедичній практиці цей механізм може бути використаний для зниження мовленнєвого та емоційного напруження у дітей з порушеннями мовлення, підвищення їх мотивації до мовленнєвої активності та створення сприятливих умов для корекційної роботи.

Казка має декілька важливих переваг:

- емоційність та образність, що стимулює мовлення;
- символічність, яка дозволяє дитині самостійно інтерпретувати сенси;
- структурованість сюжету, що допомагає формувати зв'язне мовлення;
- комунікативна природа, оскільки казку завжди хтось розповідає, слухає або виконує [7].

Діти з мовленнєвими порушеннями часто мають проблеми не лише у фонетичній чи граматичній сфері, а й у комунікації, самооцінці, емоційній сфері [1]. Казка допомагає пом'якшити ці труднощі, оскільки створює атмосферу гри, прийняття та творчості.

Основні можливості казкотерапії [3]:

- стимуляція мовленнєвої активності;
- казкові сюжети спонукають до діалогу, переказу, опису персонажів, створення власних історій;
- збагачення словникового запасу;
- образні вислови, метафори, незвичні ситуації допомагають формувати різні мовленнєві конструкції;
- розвиток зв'язного мовлення;

- активізація артикуляції і голосу;
- театралізовані вправи, наслідування голосів персонажів сприяють роботі органів мовлення;
- формування соціальних навичок і подолання страхів;
- через персонажів діти проживають власні труднощі і навчаються нових моделей поведінки.

Лепетченко М. В. підкреслює, що казка має особливе значення у розвитку творчості дітей із мовленнєвими порушеннями, адже вона мотивує їх активніше говорити, фантазувати, порівнювати, аналізувати [4].

У підході О. Вольської важливе місце займає інтеграція казки з різними видами діяльності: руховою активністю, образотворчістю, театралізацією, мовленнєвими іграми [2]. Саме такі комплексні заняття особливо корисні для дошкільників з порушеннями мовлення.

На заняттях використовуються:

- інсценізації казок;
- створення казки за картинками;
- «оживлення» предметів;
- складання альтернативних кінцівок;
- рольові діалоги між персонажами;
- малювання чи ліплення героїв.

Такі форми роботи активізують сприймання, що є важливим для корекційного розвитку. За дослідженнями Замелюк М.І., казкотерапія не лише сприяє розвитку мовлення, а й позитивно впливає на психічне здоров'я дошкільників [3]. Казка знижує тривожність, заспокоює, формує відчуття захищеності та впевненості у собі. Для дітей з мовленнєвими порушеннями це особливо важливо, оскільки емоційне напруження часто призводить до посилення мовленнєвих труднощів. Казка виступає середовищем, у якому дитина може: безпечно висловлювати емоції; позбавлятися внутрішніх страхів; відчувати себе успішною; вільно експериментувати з мовленням.

У роботі з дітьми, які мають порушення мовлення, терапевтичний потенціал казки реалізується через використання логоказок, спрямованих на розвиток мовленнєвих навичок.

Логоказка – це метод логопедичної роботи, заснований на використанні казкових сюжетів для формування та вдосконалення мовленнєвих умінь дитини [5]. Події казки мотивують дитину вимовляти звук, виконувати вправу, повторювати слова; логопедичний матеріал поданий непомітно, у формі гри чи пригоди; формуються не лише мовленнєві, а й когнітивні навички (увага, пам'ять, мислення).

Логоказка є ефективним корекційно-розвивальним засобом у роботі з дітьми з порушеннями мовлення, оскільки вона поєднує логопедичні вправи з емоційнопривабливою для дитини казковою формою. Використання елементів казкотерапії підвищує мотивацію до мовленнєвої діяльності, знижує рівень тривожності та сприяє активізації мовлення через ігрову взаємодію й образне мислення [1, с. 80]. Логоказка створює умови для системного формування

правильної звуковимови, розвитку фонематичних процесів, лексико-граматичної сторони мовлення та зв'язного мовлення, що відповідає основним завданням логопедичної роботи [7, с. 215].

Дослідження свідчать, що застосування логоказок у роботі з дітьми з дислалією сприяє зростанню мовленнєвої активності, кращому закріпленню артикуляційних навичок і перенесенню сформованих умінь у спонтанне мовлення [5, с. 85].

Таким чином, логоказка є доцільним і результативним інноваційним засобом корекції мовленнєвих порушень у дітей дошкільного та молодшого шкільного віку.

Переваги логоказки:

- підвищує мотивацію до корекційної діяльності;
- допомагає автоматизувати звуки в природних мовленнєвих ситуаціях;
- знижує страх помилок;
- забезпечує емоційно
- позитивне підкріплення.

Логоказки можуть створюватися педагогом або самими дітьми. Це розвиває творчу ініціативу й мовленнєву активність дошкільників. Казкотерапія є ефективним, природним і багатоаспектним методом роботи з дітьми дошкільного віку, які мають порушення мовлення. Вона не лише стимулює розвиток мовленнєвих навичок, а й впливає на когнітивну, емоційну та особистісну сфери.

Використання казки робить корекційну роботу цікавою, ігровою та психологічно комфортною, її використання сприяє формуванню правильної звуковимови, розвитку зв'язного мовлення, подоланню комунікативних труднощів та підвищенню мовленнєвої активності дітей.

Отже, казкотерапія має вагомий потенціал і повинна займати важливе місце у системі логопедичної та корекційно-педагогічної роботи в сучасному дошкільному закладі. Перспективним напрямом подальших досліджень є більш детальне вивчення ефективності використання казкотерапії та логоказок при різних видах мовленнєвих порушень у дошкільників, а також розробка й апробація комплексних логопедичних програм із її застосуванням.

### Список використаних джерел

1. Бойчук Ю. Д., Казачінер О. С. Основні педагогічні прийоми, які застосовуються в казкотерапії. Інноваційна педагогіка. 2020. Вип. 26. С. 79–85. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/innped\\_2020\\_26\\_17](http://nbuv.gov.ua/UJRN/innped_2020_26_17) (дата звернення 2.04.2026).
2. Вольська О. В. Граємося в казку : конспекти комплексних занять. Середній вік. Харків : Ранок, 2017. 144 с.
3. Замелюк М. І. Казкотерапія як інноваційна здоров'язбережувальна технологія у просторі сучасного дошкільного закладу. Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. Серія: Педагогічні науки. 2017. № 2 (35). С. 14–19. URL: <https://evnuir.vnu.edu.ua/bitstream/123456789/13760/1/%D0%97%D0%B0%>

D0%BC%D0%B5%D0%BB%D1%8E%D0%BA\_14-19.pdf (дата звернення 2.04.2026).

4. Лепетченко М. В. Особливості й значення впливу казки на формування творчих проявів дітей дошкільного віку із порушеннями мовлення. Актуальні питання корекційної освіти. 2011. № 2. С. 112–121.

5. Міщенко Ю. В. Логоказка як засіб підвищення мовленнєвої активності дітей із дислалією. Актуальні проблеми корекційної педагогіки, психології та реабілітації. Суми : ФОП Цьома С. П., 2017. С. 84–86. URL: <https://repository.sspu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/c766c17b-cea4-445f-8733-e814ac8675b9/content> (дата звернення 2.04.2026).

6. Орловська О. А. Казкотерапія як метод символ-драми в роботі психолога та соціального працівника : навч.-метод. посіб. Київ : Університетська книга, 2025. 164 с.

7. Шеремет М. К. Логопедія : підручник. 5-те вид. Київ : Видавничий дім «Слово», 2018. 856 с.